

Miljöbalkens möjligheter och begränsningar för klimatomställning

Miljötilståndsdagen 2020

Malmö 29 januari 2020

Jonas Ebbesson

Stockholms
universitet

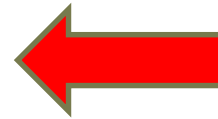
Hur många gånger refereras till ”klimat” eller ”klimatförändringar” i miljöbalken?

- 1 gång
- 4 gånger
- 11 gånger

Hur många gånger refereras till ”klimat” eller ”klimatförändringar” i miljöbalken?

- **1 gång**
- 4 gånger
- 11 gånger

MB 6:2 Miljöeffekter

Med **miljöeffekter** avses i detta kapitel direkta eller indirekta effekter som är positiva eller negativa, som är tillfälliga eller bestående, som är kumulativa eller inte kumulativa och som uppstår på kort, medellång eller lång sikt på

1. befolkning och människors hälsa,
2. djur- eller växtarter som är skyddade enligt 8 kap., och biologisk mångfald i övrigt,
3. mark, jord, vatten, luft, **kl**imat, landskap, bebyggelse och kulturmiljö,
4. hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt,
5. annan hushållning med material, råvaror och energi, eller
6. andra delar av miljön.

Klimatåtgärder – i grundlag och lag

Regeringsformen

- ”Det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.”

Lagar om klimatåtgärder

- Klimatlagen (2017:720)
- Lagen (2014:1199) om handel med utsläppsrätter
- Plan- och bygglagen (2010:900)
- Lagen (1994:1776) om skatt på energi

Klimatåtgärder

Begränsningsåtgärder

- Åtgärder för att *minska utsläppen* av växthusgaser, direkt eller indirekt
- Åtgärder för att *öka sänkorna*, som tar upp och binder växthusgaser

Anpassningsåtgärder

- Åtgärder för att *förhindra ras*, översvämning, skred, erosion, höga temperaturer, bristande vattenförsörjning, skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter

MB 16:2 c Handel med utsläppsrätter

”I fråga om utsläpp av koldioxid, dikväveoxid eller perfluorkolväten som innebär att en verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter, får det med stöd av 2 § **inte beslutas villkor** om begränsning av utsläppen eller villkor som genom att reglera använd mängd fossilt bränsle **syftar till en begränsning av koldioxidutsläpp.**”

Preemmålet

Prövning i MMD

- Ansökan december 2016
- HUF november 2017
- Deldom/tillstånd MMD september 2018

Prövning i MMÖD

- Beslut prövningstillstånd maj/juni 2019
- Naturvårdsverket underrättelse juni 2019
- Regeringen beslut pröva tillåtligheten augusti 2019

Rättsliga frågor

- Är regeringens beslut lagligt (besked ska lämnas "omedelbart", MB 17:3)?
- Kan koldioxidutsläppen prövas i målet (omfattas av utsläppsrätter, MB 16:2c)?
- Domstolsprövning: MMÖD, HFD, EUD?

MB 1:1 Miljöbalkens mål & tillämpning

Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling ...

Miljöbalken skall tillämpas så att

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

MB 1:1 Miljöbalkens mål & tillämpning

Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling ...

Miljöbalken skall tillämpas så att

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, **och**
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås, **och**
6. **klimatförändringarna begränsas.**

Miljöbalken och klimatomställningar

- Hänsynsreglerna
- Rikspolisstyrelsen
- Miljökvalitetsnormer
- Miljöbedömningar
- Naturskydd/Skydd av områden
- Miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet
- Kemiska produkter och avfall
- Tillståndsprövning
- Tillsyn
- Allmänhetens deltagande

Miljöbalken och klimatomställningar

- Hänsynsreglerna
- Riksintressen
- Miljökvalitetsnormer
- Miljöbedömningar
- Naturskydd/Skydd
- Miljöfarlig verksamhet
- Kemiska produkter
- Tillståndsprövningar
- Tillsyn
- Allmänhetens deltagande

het

”Urgendamålet” i Nederländerna

- *”Stiftelsen Urgenda mot nederländska staten”*
- Domstolen beordrade nederländska staten att minska samlade årsutsläpp av växthusgaser med minst 25 procent 2020 jämfört med 1990.
- Domstolarna beaktade:
 - konstitutionen
 - nationell rätt
 - EU-rätt
 - Internationell rätt (UNFCCC mm)
 - Europakonventionen, art 2 och 8
- Liknande process i **Sverige?**

Miljöbalken och klimatomställningar

- Hänsynsreglerna
- Rikspolisstyrelsen
- Miljökvalitetsnormer
- Miljöbedömningar
- Naturskydd/Skydd av områden
- Miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet
- Kemiska produkter och avfall
- Tillståndsprovning
- Tillsyn
- Allmänhetens deltagande
- Enskilda anspråk – stämning
- Ersättning
- Straffansvar

Miljöbalkens möjligheter och begränsningar för klimatomställning

- Miljöbalken *ska* tillämpas för klimatomställning;
- Både *begränsningsåtgärder* och *anpassningsåtgärder*;
- Både verksamheter inom och utanför *utsläppshandeln*;
- Både vid *tillståndsprövning* och *tillsyn*;
- Även *allmänheten* kan trigga klimatåtgärder;
- ”Urgendaprocess” inte helt utesluten;
- Behov av *lagändringar/förtydliganden*;
- Likväl *stora möjligheter* att använda miljöbalken för klimatomställning

